СВОБОДА
LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ VIII. | Олифантъ, Па. Середа 22-го Августа 1900. | Число 31.

КАЛЕНДАРЬ.

Августъ.

22	С.	† Матеей Апостолъ
23	Ч.	Лаврентій Архидіаконъ
24	П	Євплъ Архидіаконъ
25	С.	Фотій мученика
26	Н.	11. по Сош. Максимъ (Отд. Пр)
27	П.	Михей прор. (Предпр. Усп.)
28	В.	Успеніе Пр. Богородицы

ЗМѢСТЪ.

Вôдъ Редакціи. — Переглядъ тыждневый. — Перша зôрниця.— Конвенція майнерôвъ. — Дописи — Кумъ Грицъ и Василь. — Новинки. — Посмертнй вѣсти. — Всячина. — Фейлетонъ: Дорога до свѣдомости — Стихъ: Пôдъ землю. — Для нашихъ дѣтей. — Стихъ: Вôдозва баксерôвъ въ стихахъ. — Оголошеня.

Вôдъ Редакціи.

Просимо всѣхъ нашихъ довжниковъ, щобы чимскорше свои довги поплатили. Хто не заплатить до кôнця сего мѣсяця, тому вышлено бiлъ.

Календарь на р. 1901 выйде при кôнци того року и буде коштувати **50** цнт. вже зъ пересылкою. Буде се цѣкава книжка зъ многими образками. Хочемо въ тôмъ календари помѣстити бізнесовый провôдникъ всѣхъ нашихъ рускихъ біз несменôвъ. Тому кождый нашь бізнесменъ най присылае $1.25, а за те достане даромъ календарь, де буде помѣщеный его адвертайзментъ. — Замовленя и грошѣ можна высылати на адресу »Свободы«, Box 418, Olyphant, Pa.

Вже друкуесь „Руско-англійскій провôдникъ“, (книжка до науки англійскои мовы). Коштувати буде **25** центôвъ лишь для тыхъ, що замовлять у насъ сю книжку передъ 10. сентембра. Хто схоче замовити сю книжку по 10. сентембрѣ буде мусѣвъ заплатити за ню **50** центôвъ.

Переглядъ тыждневый.

Ґрафъ Валдерзе не є ще комендантомъ союзныхъ войскъ въ Хинѣ; дотеперь кожде войско иде пôдъ проводомъ своихъ комендантôвъ. Пôсля побѣды пôдъ Peitsang и занятю Янґтсонъ, союзнй войска посувались въ напрямѣ головного мѣста Пекинъ, дуже скоро, стрѣчаючи лишь малй перешкоды зъ стороны Хинцѣвъ. То-жь и не дивно, що такъ легко удалось имъ досягнути свою цѣль войти до Пекинъ и освободити чужинцѣвъ. Кажуть, що цѣсарева хиньска и принцъ Туанъ утѣкли зъ Пекину, а головный комендантъ Лі-Пінґъ-Генґъ зраненый. Доходять такожь вѣсти, що Хинцѣ мають около 35 тысячь доброго войска коло Пекину, котре готове кождого часу побороти сь зъ союзниками. Россія и Нѣмеччина строять ся забрати часть землѣ Хинцямъ; Россія громадить около 400 тысячь войска, щобы забрати Манджурію. Анґлія, Японія, (полученй Державы и другй не показали ще доси явно такои охоты, сподѣватись однакъ належить, що скоро лишь одна держава захопить кусень землѣ хиньскои, другй пôйдуть за еѣ примѣромъ, а можливо, що зъ тои причины и сварити ся станугь мѣжь собою. Анґлійскй ґазеты пишуть, що россійскй жовнѣры по звѣрски обходились зъ Хинцями, мордували безоружныхъ и т. д. Не треба однакъ забувати, що подôбнй рѣчи робили Анґлики зъ Бурами, а Американцѣ зъ Филипинцями. Сй послѣднй примѣромъ, напали оденъ дôмъ, въ котрôмъ власне вôдбувалось весѣле Филипинцѣвъ и помордували всѣхъ що до ноги, старыхъ и молодыхъ, жены и дѣти. Причиною звѣрства не є народнôсть анѣ вѣра, але въ першôй лініи саме ремесло — то есть в ô й н а.

Бурске войско, котрого не буде бôльше якъ 20 тысячь, все ще держить ся противъ десять разъ сильнѣйшого в рога Недавно тому мали Буры намѣръ спôймати найстаршого анґлійского коменданта Робертса, але се имъ не удалось. Такъ само не удалось Анґликамъ спôймати бурского ґенерала De Wet-а и его войска. Анґлики вже гнѣвають ся на Робертса, чому вôнъ не кôнчить сю вôйну, але Робертсъ все вôдписує, що ще не годенъ. Бо и є чого гнѣватись. На вôйну сю мусѣли позичити Анґлика 50 міліонôвъ долярôвъ. Буры взяли 4000 Анґликôвъ въ неволю. Войско Робертса не мае що ѣсти.

Россійскій рядъ загнавъ ся за далеко зъ своею »русификаційною« політикою. Минувшого року выдавъ царь розпоряджене взглядомъ Финляндіи, котрымъ зломивъ свою присягу коронаційну и угоду, яку заключивъ ще царь Александеръ I. въ 1808 роцѣ. Финляндіи вôдобрано самоуправу, та заведено всюды россійскій языкъ. Въ наслѣдокъ того минувшого року 15 тысячь Финôвъ приѣхало до Америки, а сего року одна лінія корабельна достала контрактъ на перевезене сюда 55 тысячь Финôвъ. Може бути, що хоть теперь Фины перестануть сидѣти тихо и вразъ зъ другими неволеными народами живучими въ Россіи, постараютъ ся о заведене тамъ справедлившихъ порядкôвъ.

— **Въ** Сполуч. Державахъ точить ся теперь завзята передвыборча аґітація на президента. Два ворожй таборы стали напротивъ себе: републикане и демократы, а кождый зъ нихъ старае ся за всяку цѣну вôднести побѣду. Першй хотять мати президентомъ МекКінлея, а другй Брайна и сыплять ся на ту цѣль грошѣ, сотки газетъ попирають одну и другу сторону, а політики и аґітаторы порушують небо и землю... Въ краю однакъ бѣда; сотки тысячь робôтниковъ волочить ся безъ роботы, ремѣсникъ и рôльникъ знищеный черезъ капіталістôвъ, народъ мусить поносити великй тягарѣ черезъ вôйны на Филипинахъ и въ Хинахъ, а ненависть расова мѣжь бѣлымъ а чорнымъ населенемъ прибирае що разъ бôльшй розмѣры и кôнчить ся дуже часто страшнымъ проливомъ крови.

LI PING HENG
Найвысшій комендантъ пôвнôчнои хинскои арміи. Непримѣримый ворогъ всѣхъ чужоземцѣвъ и ихъ цивилизаціи.

Перша зôрниця.

Рада мого пріятеля.

Оденъ мôй пріятель, прочитавши мою статю п. з. »Панщина по плейзахъ«, писавъ менѣ, що я дуже сумно задивляюсь на положене нашихъ людей въ Америцѣ, та що въ моѣй статѣ я лишаю мало надѣи або и жадной для нашого народа. За те радивъ менѣ подати причины, тай раду, котра лежить въ бôльшôй просвѣтѣ та орґанізаціи. Я буду мати нагоду о тôмъ колись писати, на тôмъ мѣсци зазначу тôлько, що просвѣта мѣжь нашими людьми, та орґанізація суть зô всѣхъ боковъ такъ ôграничений, що хоть бы они и були бôльшй, якъ суть теперь, панщизнянй вôдн сины, на котрй я вказавъ въ останнôмъ числѣ »Свободы« однако истновали бы и не дали бы ся знищити.

Оповѣдане другого пріятеля.

Другій пріятель оповѣдавъ менѣ разъ таку історію: »Коли я бувъ въ мѣстѣ В., черезъ котре переходили масы нашихъ еміґрантôвъ, ходивъ я одного дня улицею спацеруючи. Ажь дивлюсь, иде нашь братъ еміґрантъ. Я его вôдъ разу пôзнавъ и зачѣпивъ словами: »Чоловѣче божій, чому ты не йдешь, куды всѣ люде ходять, по сайдвоку, а бредешь болотомъ серединою стріту, куды конямъ и фѣрамъ дорога?« Чоловѣкъ глянувъ на мене здивованый и каже: »Та якъ простому хлопови ходити туды, куды паны ходять?«

Стежками та дорогами!

Подôбно рѣчь мае ся изъ справою просвѣты та орґанізаціи. Нашь народъ до жаднои зъ нихъ не призвычаеный, якъ той еміґрантъ до сайдвоку. Для него просвѣта и орґанізація — рѣчь паньска, а вôнъ, звѣстно, рѣдко на щось паньского пристане. Якъ въ краю, такъ въ Америцѣ, вôнъ иде не сайдвоками, а стежками, та простыми дорогами, якъ той бѣдный еміґрантъ.

Идѣмъ за нимъ!

Хоть якъ я высоко цѣню просвѣту, хоть якъ добре розумѣю, що для бѣдного народа вся надѣя на лѣпше жите лежить въ широкôй орґанізаціи, то коли бачу, що просвѣта йде дуже по воли, та що орґанізація наша заспокоює лишь декотрй и то не всѣ конечнй потребы народнй, чуюсь приневоленымъ справу нашого вôдродженя въ Америцѣ, особливо-жь его початокъ, видѣти не въ широкихъ розмахахъ, а въ служеню ему хоть бы въ найдрôбнѣйшихъ справахъ, не въ насильнôмъ провадженю по сайдвокахъ, а въ слѣдованю за нимъ по простыхъ стежкахъ та дорогахъ.

Перша зôрниця.

Наше небо, значить, покрыте хмарами. И нѣмъ перша зôрниця заблысне, мусить появитись пожертоване. Не такъ пожертоване интеліґенціи, якъ простого народа. Певно, и интеліґенція, зрозумѣвши свôй обовязокъ до робучихъ людей, мусить зъ себе часто робити жертву, та коли интеліґенція ледви числить кôлька головъ, вся сила пожертованя мусить вылитись зъ простыхъ сердець и головно въ нихъ замешкати.

Чи є така сила?

Се пытане дуже важне. На нѣмъ виситъ, якъ на любови пророка, все жите американьскои Руси, все еи щасте и значѣне. Если еи нема — не може бути и Русинôвъ въ Америцѣ. Длячого та сила такъ потрѣбна? И задля кого она мае бути силою? — спытаете. Якъ для чого? Длятого, що все жите людске стоить на пожертованю, иншими словами на житю для певнои цѣли. Крайовй люде цѣль свого житя мають ясну: старатись коло господарства, поправляти его, розширяти его, клопотатись коло него Люде знають, що въ земли ихъ все щасте и нещасте, ихъ жите и смерть. Тому, що се имъ ясно, ихъ жите мае много милыхъ хвиль, а деколи навѣть тихе, любе, щасте (диви: Наймичка, Т. Шевченка). Родина черезъ те мôцнѣе, а зъ нею и другй люде. Дѣти, тй дрôбнй дѣти, що мають стати колись родичамъ пôдпорою, дознають любови та пожертованя, котре, якъ бачимо, есть найперше выплывомъ родинного житя. Отже, коли родина есть огнищемъ пожертованя т. е. житя, то истноване американьскои Руси залежить вôдъ того, яке амер. Русины провадять родинне жите, або, инакше сказавши, якъ родичѣ-Русины вôдносять ся до своихъ дѣтей.

Зôтрѣмъ сей чорный пунктъ!

Дуже прикро о тôмъ писати. Бо се есть писане о вызыску, о темнотѣ, о жадобѣ грошей. И то не оденъ выпадокъ, а многй-многй. Бо що значить школа, наука въ нашого брата? Те саме, що змарнованый часъ.

(Продовжене на другôй сторонѣ).

ДОРОГА ДО СВѢДОМОСТИ.

А. Л.

Передне слово.

Нашь чоловѣкъ въ краю мавъ свою хижу, пару морґôвъ поля, свою худôбку, и коли ще були иншй часы, то живъ собѣ спокôйненько та Бога хваливъ. Однакъ коли часы змѣнили ся, земленька свята батькôвска стала переходити въ чужй руки або лихва зъѣдала, тогды нашь чоловѣкъ ставъ нарѣкати на бѣду, а коли и се не помагало, плюнувъ на свою ґаздôвку и забравъ ся за море шукати лѣпшои долѣ. Пôйшовъ далеко за воды — ажь въ Америку! Але и ту сподѣваного добра не знайшовъ. Цѣлковито нове жите, въ яке вскочивъ нагло за моремъ якъ хлопчина на глубоку воду, було для него тайною и такою остае до днесь. Хоть не мае вôнъ нѣ поля, нѣ хаты, нѣ худôбки, — не робить нѣ косою, нѣ серпомъ, нѣ зъ плугомъ, — тôлько кождого дня йде до фабрики або скрываесь пôдъ землю лупати чорне золото, то все ще нашь чоловѣкъ ґазда, а не робôтникъ. Въ старôмъ краю бувъ кепскимъ ґаздою, нарѣкавъ на бѣду и того хробака часто закроплювавъ оковиткою, те саме робить и въ новôмъ свѣтѣ.

— А длячого оно такъ?

— Длятого, що нашь чоловѣкъ не знавъ житя та вôдношень, середъ якихъ живъ, и не дуже старавъ ся пôзнати, такъ въ старôмъ якъ и новôмъ краю.

Цѣлковите незнане вôдношень часу, темнота, а тымъ самымъ бракъ самопомочи, робили нашь народъ немôчнымъ и вôддавали на погорду та службу нашимъ ворогамъ.

Въ старôмъ краю довго мы не знали, що мы Русины, опôсля довго не могли доглупатись, що мы народъ хлопскій и блукали. Въ Америцѣ до днесь ще половина нашихъ людей не хоче признаватись до Русинôвъ, а ледва одиницѣ доглупують ся, що амер. Русины, то звычайнй робôтники. Правда, всѣ кричать: »мы чорнй, бѣднй робôтники, але на тôмъ не конець. Що то есть робôтникъ? яке его вôдношене до працьодавцѣ? що другй робôтники думають? яке ихъ жите? якй права? якй жаданя ставить днесь робôтникъ? якъ думають робôтники усунути нужду вôдъ себе и своихъ родинъ? и т. д. — то всьо для нашого чоловѣка чародѣйный рôжокъ.

Тому щобы той рôжокъ отворити и выгнати зъ него темноту, мусимо бути свѣдомй самыхъ себе и нашихъ вôдношень. Мы амер. Русины робôтники и бôльше ничь! А сли хочемо жити, то мусимо бути свѣдомыми робôтниками! Бо тôлько свѣдомый робôтникъ звергне темноты ярмо и въ едности дôбесь лѣпшои долѣ.

I.

Капіталъ а праця.

Якъ дѣлить ся нынѣшна суспôльность?

Нынѣшна суспôльность дѣлить ся на бѣдныхъ, богатыхъ, на вызыскуваныхъ и вызыскувачôвъ. До бѣдныхъ належить робôтникъ, промысловець и хлопъ. До богатыхъ: фабрикантъ, капіталіста и властитель великихъ обшарôвъ землѣ (обшарникъ).

Яке значѣне мае праця робôтника и хлопа?

Значѣне таке, що безъ працѣ робôтника и хлопа не може бути жадна суспôльность. Всьо походить зъ працѣ робôтника. Робôтникъ будуе домы, палаты, желѣзницѣ, вытворюе средства до житя; копае уголь и рôжнй металѣ а хлопъ працюе въ полю и заосмотрюе всѣхъ збôжемъ, яринами и т. д. Однымъ словомъ всьо, що бачимо, есть дѣломъ робôтника и хлопа.

Чимъ есть робôтникъ, а чимъ повиненъ бути?

»Робôтники и хлопы — мимо того, що вытворюють для суспôльности всьо — суть найбôльше упослѣджеными въ суспôльности. Мулярь, що муруе палаты, не мае де мешкати; швець ходить въ подертыхъ чоботахъ; майнеръ, що копае вугле, не мае въ зимѣ чимъ запалити; хлопъ, котрый достарчуе поживы всѣмъ, примирае зъ голоду. О д н ы м ъ с л о в о м ъ п р а ц ю ю ч і й л ю д ъ ж і е в ъ н у ж д ѣ и н е в о л и. Где лишь глянешь, всюды бачишь нужду и убожество у люду робучого, а збытокъ и роскôшь у безробôтникôвъ т. е. богачôвъ, фабрикантôвъ и обшарникôвъ панкôвъ. Робучого люду есть величезна маса, а панкôвъ тôлько горстка. А мимо того бѣднымъ все вѣтеръ въ очи, а богачови и дѣтько дитину колыше.

Длячого оно такъ?

Такъ оно длятого, бо всѣ знаряды и средства продукціи (вытворюваня) суть власностю капіталістôвъ. Капіталіста мае машины, фабрики, копальнѣ, землю; а робôтникъ, крôмъ двохъ рукъ до працѣ, не мае ничь.

Чи можна працею и ощадностю дойти до маєтку?

Може оно колись такъ було, але вже давно минуло. Деякй великй опѣкуны робучого люду кричать: моли ся и працюй, працюй и будь ощаднымъ, а буде тобѣ лѣпше! А робôтникъ працюе и працюе, ажь му очи вылазять, часто навѣть ночами »овертаймъ« (понадъ часъ) и щадить, а бѣда не уступае, але бôльшае що дня. Або чи-жь нашь хлопъ не працюе вôдъ всходу сонця до пôзнои ночи, що ажь кровавый пôтъ выступае на его чоло? А що зъ того? Его ґрунтъ продають банки и лихварѣ за довгъ, зôдруть до нитки и податками дôбють, щобы було за що ихъ власныхъ сынôвъ вчити ближного убивати, а ты, хлопе, маршь въ свѣтъ за очи на чотыри вѣтры — до Канады або Бразиліи. Моли ся и працюй! Бога взывай, рукъ прикладай! — кричать. А чи жь нашь народъ не побожный? А хто-жь заповняе церкви, якъ не хлопъ и робôтникъ? Чи може паны? Хто будуе церкви и утримуе священникôвъ? И молить ся хлопъ та робôтникъ, але бѣда яка була, така й есть.

Давно а днесь.

Давно, коли ще не було машинъ, але кождый самъ собѣ робивъ, що ему треба було до житя и то цѣлыми родинами въ купѣ пôдъ проводомъ батька, тогды працею и ощадностю можна було чогось доробитись, тогды не було такои великои рôжницѣ мѣжь робôтникомъ а роботудавцею. Давно, коли робôтникъ працювавъ и щадивъ, то мôгъ сподѣватись, що колись справить собѣ варстатъ и знаряды працѣ и стане своимъ паномъ. Помôчникъ мôгъ стати зъ часомъ майстромъ. Але днесь пропало. Щобы днесь стати властителемъ фабрики, майнôвъ, копаль-

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Wednesday by the Svoboda Publ. Co., P. O. Box 418, Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ »Р. Н. Союза«, выходить що тыждня въ Середу и коштуе:

Въ Америцѣ на	рôкъ	$2.00
„ „ „	пôвъ року	1.00
„ „ „	чверть року	50
„ „ „	оденъ мѣсяць	18
До старого краю на рôкъ		$3.00

Адресъ:
„SVOBODA“
P. O. Box 418. — OLYPHANT, PA.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый або почтовый money order (мони ордеръ).

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

Увага.

Хотячй приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касіера:

Alex Szlanta,
Postmaster.
MAYFIELD, PA., Lack. Co.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

D. D. Pyrcz,
P.O. Box 355,
OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Хто хоче записати собѣ ОДИНОКУ, РУСКУ, РОБОТНИЧУ ГАЗЕТУ, най пише на адресъ:
„SVOBODA“
P. O. Box 418,
OLYPHANT, PA.

(Продовжене зô стороны першои.)

Чи батько що зъ того скорыстае, якъ дитина его буде вчитись? Она скорыстае, а вôнъ хиба може пôзнѣйше. А тутъ вôнъ заразъ хоче мати панту повну, а тутъ вôнъ заразъ мусить пôслати грошѣ до краю на задовжене господарство, а головно хоче жити, повно жити, якъ ему его гонґеріяньске сумлѣне наказуе. Якъ погано. Якій вôнъ бѣдный!

Коли-бъ пôзнавъ!

Коли бы народъ однако пôзнавъ три рѣчи: 1) що вôнъ таки въ Америцѣ буде жити, 2) що коли вôнъ не дасть дѣтямъ науки, дѣти не будуть Русинами, 3) що его святымъ обовязкомъ вывести дѣтей зъ стану пôдамериканьскихъ лебрôвъ на вôльныхъ людей, абы рускій народъ черезъ нихъ заяснѣвъ помежи людьми всего свѣта, то намъ надѣя, якъ золотый промѣнь бы заблысла, а за нею пôйшла бы и бôльша просвѣта и орґанізація.

Павло Тимкевичъ.

Конвенція майнерôвъ.

Конвенція майнерôвъ, що роблять при твердôмъ углю, вôдбулась въ Гейзелтонъ, Па. и тревала 3 дни. Кромѣ 250 делеґатôвъ були присутнй также головнй урядники орґанізаціи United Mine Workers of America. Подаемо коротко скарги майнерôвъ высказанй въ репортѣ комісіи конвенційнои.

Звѣсна рѣчь, що за послѣднй два три роки цѣна многихъ рѣчей до житя потрѣбныхъ пôднеслась вôдъ 20 до 50 процентъ, мѣжь тымъ якъ платня за роботу остала та сама, що перше, а въ декотрыхъ мѣсяцяхъ зôстала навѣть знижена. Не треба забувати також, що тымъ, що копають мягке угле пôднесено платню о 40 процентъ та часъ ихъ роботы зменшено зъ 10 на 8 годинъ на день (шифту).

Дальше мы скаржимо ся на слѣдуючй несправедливости.

1) Що намъ докують угле, черезъ що майнеръ тратить вôдъ 3 до 25 процентъ на своѣй платни.

2) Що жадають вôдъ насъ щобъ мы накладали кары зъ чубомъ, за що не маемо жадной заплаты.

3) Що компаніи даютъ рôжнымъ людямъ за ту саму роботу бôльшу або меншу заплату.

4) Що компанійнй кары суть бôльшй и меншй, а заплата за нихъ однака.

5) Що коли бреха не робить насъ не пускають до дому, але за часъ намъ не платять.

6) Що компаніи деморалізують насъ, вôдбирають охоту до ощадности и т. д. черезъ всегдашне обнижуване платнѣ.

7) Що помимо того, що пôсля права пенсильванійского 2240 фунтôвъ становить одну тону, компаніи рахують ажъ 3600 фунтôвъ на тону угля, тай платять за нея о 18 центôвъ менше якъ за мягке угле, хочь кождый знае, що мягке угле не вымагае такъ великои працѣ и легче его можна накопати.

8) Що компаніи не держать ся права, котре приказуе выплачувати робôтникôвъ кождыхъ двѣ недѣли.

9) Що компаніи даютъ своимъ лизунамъ добру заплату и потôмъ друкують се по газетахъ, черезъ що посторонній люде думають, що майнеры, Богъ зна, якй грошѣ зароблять, мѣжь тымъ якъ не одень навѣть на жите заробити не годенъ.

10) Що кегъ пороху, що коштуе 90 центôвъ, компаніи продають ажъ по $2.75.

11) Що сторы, до котрыхъ компаніи змушують насъ ходити, продають все дуже дорого, черезъ що выдирають намъ остатокъ заробленого гроша зъ кишенѣ.

12) Що декотрй компаніи стягають намъ грошѣ на своихъ докторôвъ и лишь до нихъ кажуть намъ удавати ся въ потребѣ.

Та сама конвенція выслала вôдозву до всѣхъ компанистôвъ, щобы пріѣхали до Гейзелтону на понедѣлокъ, 27. сего мѣсяця и тамъ вразъ зъ делеґатами майнерскими прійшли до якогось порозумѣня и бодай въ части усунули повысшй кривды. Если компанисты не пріѣдуть, буде ще друга конвенція, а по нѣй мабуть великій страйкъ тыхъ всѣхъ, що копають твердый уголь. Въ страйку тôмъ майнеры мягкого угля помагали бы своимъ братамъ.

По конвенціи делеґаты удались до Lattimer, Pa., где въ 1897 роцѣ шерифъ Мартинъ зъ узброеными товаришами, пострѣлявъ въ имени »права« спокôйныхъ, безоружныхъ майнерôвъ.

Пôсля кôлькохъ вôдповѣдныхъ бесѣдъ всѣ розъѣхались домôвъ.

ДОПИСИ.

Зъ Northampton, Pa.

Богу дякувати, будова красной мурованои церкви поступае, вже зачинають будовати вежу. Богослуженя правимо тымчасомъ въ гали; въ тыхъ днях закупила громада церковна еще оденъ лотъ пôдъ будову дому приходского (плебаніи); вартôсть лотôвъ вынесла 1.800 дол., а вже суть выплачені безъ довгу. Понеже ту не можна дôстати вôдповôдного помешканя, буде ся сейчасъ будовати для священника, въ дуже лаґôдныхъ мѣсячныхъ сплаткахъ, такъ, що не бôльше буде ся платити на свою хату якъ на ренту. Народъ черезъ довгій часъ безъ священника трохи розпустивъ ся, однакъ маемо надѣю, що въ короткимъ часѣ все приверне ся. Суть ту охотнй межи молодыми, що мають велику охоту до просвѣты и за то мы що найскорше будемо могли заложити читальню и школу, кобы только скôнчити церковъ. Ту народа дуже богато, особливо самотныхъ, а майже всѣ зъ Галичины. Теперь кôлькохъ стратило роботу (высакували ихъ); причины піяньство або не послухъ и недбалôсть роботы, хто добре робить, не треба ему ся бояти, бо ту роботы богато. Братство дуже ся змагае, есть 95 членôвъ и майже всѣ въ »Союзѣ« — 85 членôвъ. Братство теперь зложило на свѣтлый фелонъ 43 дол. О. Петро Кешеляк подарувавъ для нашои церкви чашу, дискосъ, звѣзду и дарохранительницю. Хотяй початокъ дуже тяжкій, однакъ не тратимо надѣи въ Бозѣ що все пôйде добре. Декотрй лукавй люде розпустили поголоску, що наша церковь записана на айришского бискупа и що въ нѣй буде устроеный крôмъ руского еще и лат. престолъ. Се злодѣйска брехня, выцѣлена на то, щобы колекту не давали. Хто не вѣрить най ся у мене пересвѣдчить хто мае charter и deed. Нашу працю не дамо чужоземцямъ въ посѣдане, се великій грѣхъ запродати себе и будуче поколѣне.

О. Д. Поливка.

Зъ San Pedro Macati, Филипины.

Перебуваю вôдъ довшого часу на Филипинахъ и радъ бымъ ч. читателямъ »Свободы« написати де що о сихъ дивныхъ островахъ. Зачну вôдъ Манілѣ, бо се найбôльше портове мѣсто и кождый на вступѣ до Филипинъ мусить черезъ него переходити. Величезный сей городъ числить понадъ 154.000 мешканцѣвъ, але чудна то збиранина, рôжна ноша и народы якй лишь жіють на кулѣ земской. Ту бачишь Хинця, тамъ Араба, въ иншôмъ мѣсци Нѣмця, Японця, Тубыльця, Таґаля, Москаля, Ишпана, Италіянця, мурина, а навѣть и австрійского жида зъ пейсами. Улицѣ мѣста узкй и крутй, домы невеликй и будованй на способъ старосвѣтскій, а найвызший зъ нихъ мають три поверхи. Всѣ они майже покрытй грубою бляхою або вôдповѣдно до сего зробленою цеглою, а нѣгде не побачишь въ нихъ вôконъ, лишь штучно уряджені засувки зъ рыбячихъ костей. Уряджені они въ той спосôбъ, що при вôдсуваню заходить одна поза другу, а такимъ чиномъ отворить ся и цѣла стѣна. Гарно то выглядае, коли по деннôй спекотѣ майже всѣ мешканцѣ повôдчиняють стѣны своихъ домôвъ, позасѣдають на верандахъ и чекають на холодный вѣтрець зô стороны моря.

Всюда рôжнороднй лиця и убраня, мовь маковый цвѣтъ, по улицяхъ оживляесь рухъ и жите а ту и тамъ вôдозве ся пѣсня або мельодія фантастичнои музыки дѣтей полудня... Ажь отъ разъ и другій потягнувъ вѣтрець, холодокъ огортае всѣхъ, а разомъ зъ тымъ настае веселый настрôй и загальна утѣха...

Минувшого року цѣла просторонь наоколо Манілѣ була заповнена вôйскомъ. Куда було кинути окомъ, всюды ажь роилось вôдъ жовнѣрôвъ. Посуха панувала страшенна, земля ажь почервонѣла вôдъ сонѣчного жару, и все нагадувало недавну рѣзню мѣжь людьми. Забавно то однакъ выглядало, если неразъ чоловѣкъ побачивъ межи кавалками забôйчихъ картачôвъ, куль арматныхъ и карабіновыхъ, котрыми земля була покрыта и фляшку вôдъ ческого пива зъ Milwaukee. Выглядала она тамъ мовь блазенъ, що попавъ мѣжь поважныхъ людей.

Желѣзнои дороги ту нема, лишь одна, котра тягнесь 150 миль на пôвнôчь. На полудне вôдъ Манілѣ плыве рѣка Пасіґъ вôдъ озера Laguna De Bay до моря. Она есть найлѣпшою дорогою для Филипинцѣвъ. По нѣй плывае всегда множество човнôвъ, суденъ и парôвцѣвъ. Филипинець плывучи рѣкою наловить и рыбъ за однымъ заходомъ, а коли зголоднѣе, покрае одну рыбу на тоненькй платки, припече на сонци и смачно зъѣсть зъ рыжомъ.

О иншй средства комунікаційнй ту не дбають, бо и руху не було въ тôмъ краю жадного доки не прійшли Американцѣ. Нашй возы, конѣ, мулы и цѣлый нашь спосôбъ ѣздженя, дуже для нихъ дивный. Они, коли змушенй ѣхати суходоломъ, то уживають до сего звѣряти, котре зве ся морскимъ быкомъ. Низкй, грубй, бурои масти, лѣнивй, упертй и не меткй — ото знамена тыхъ звѣрять. Найгôрша въ нихъ та прикмета, що довше якъ 6 годинъ не выдержить безъ воды. Пôдчасъ вôйны мы ними довозили провѣзію.

Одного разу поѣхавъ я такимъ быкомъ по поживу до мѣста. Вертаю назадъ зъ повною телѣгою (такій вôзъ на двохъ колесахъ), а мôй бычокъ, побачивши воду, летить що мога и кладе ся зô всѣмъ до воды. Хинець драйверъ (погоничь) и я цѣлыхъ три годины не моглисьмо его зôгнати.

Коней ту дуже мало и тй непоказнй тай малого росту. Уживають ихъ лишь до фіякрôвъ, а великй тягарѣ кладуть на сани (въ кождôй порѣ року) и перевозять згадаными быками.

Фецько Коханъ.

(Конець буде).

Кумъ Грицъ и Василь.

Грицъ: — Гало, кумъ!

Василь: — Гало!

Грицъ: — Чи не ѣли вы нынѣ грушокъ и чи не болить васъ живôтъ?

Василь: — Не ѣвъ и не гадаю ѣсти. Дай вамъ Боже здоровля, що вы въ четверъ такъ красно розповѣли менѣ, а особливо моей жѣнцѣ о запавшихъ ухвалахъ на остатнôй конвенціи »Союза« и о тыхъ рôжныхъ людяхъ, котрй радй бъ нашъ »Союзъ« зъ борщемъ зъѣсти. Она вôдъ тогды зрозумѣла, що тй ухвалы змѣряють до встримання всякого зла, якъ піятики, забôйства, сварнѣ и т. п., а не до ширеня ихъ, якъ писала та газета »Свѣтъ«. Моя бабиско, кажу вамъ, теперь якъ не тота стала: погрутить, щѣпне и поцѣлуе; звычайно, якъ Богъ приказавъ, а всѣ »Свѣты« мае охоту бити мѣтлою, якъ передъ тымъ мене...

Грицъ: — Такъ, такъ! Вы лишь просѣть Бога, якъ то чиню я, щобъ насъ сохранявъ вôдъ скаженои мыши... Але правда, — бувъ бымъ забувъ, — чи були вы 16. с. м. на вечерку въ Мейфілдъ, Па.?

Василь: — Бувъ вôдъ початку до кôнця.

Грицъ: — Якже вôнъ вôдбувъ ся, розказуйте, бо я, черезъ слабôсть сидѣвъ дома.

Василь: — О, уйде; бѣда лишь, що комітетъ не бувъ до него належито прилагодженый, длятого не всѣ точки програмы були добре выконанй. На особлившу увагу заслугуе вôдчитъ о. Т. Обушкевича о житю и подвигахъ бл. п. о. Ивана Наумовича для добра нашого народу и хороша декламація Варвары Гела. Дуже красно вывязала ся также зô своеи задачѣ банда, зложена зъ самыхъ Русинôвъ. Въ театральнôй комедіи »Знѣмченый Юрко«, найлѣпше вôдограли свои ролѣ Марта Шлянта и Архѣнъ Трембачь. Впрочѣмъ всѣ гостѣ задоволенй и въ веселôмъ настрою розходились домôвъ.

Грицъ: — Ге, ге, мôй кумцю! Я бачу, що зъ васъ робить ся театральный критикъ; дивѣть ся, щобъ вамъ коли въ Америцѣ не вытрѣпали шкôру за те. Такій „well!“ якъ знаете, бувъ бы не добрый...

Пôдслухавъ Чалый.

нѣ або великого обшару землѣ, треба мати масу грошей. Робôтникъ и хлопъ не зложать тôлько грошей, щобы робивъ день и нôчь черезъ цѣле жите. Примѣромъ въ фабрицѣ ткацкôй самй тôлько машины коштують стôлько, що всѣ въ нѣй занятй робôтники мусѣли-бъ робити 5 лѣтъ, щобы зложити таку суму грошей. Вôдъ часу, коли запроваджено машины та новй улучшенй вынайденя технѣчнй, вôдъ тогды перестала бути доступною для всѣхъ власнôсть средствъ вытворюваня (продукціи). Днесь тôлько богачь мае на се право. Хто уродивъ ся робôтникомъ, той нимъ й згине, а доки жіе, мусить йти въ наймы та новомодну неволю до богача-панка.

Чи робôтникъ дôстае належиту платню за свою роботу?

Нѣ! Капіталіста дае роботу робôтникови для зыску. Зыскъ той може вôнъ выдусити тôлько зъ працѣ робôтника. Працю робôтника вôнъ рахуе за товаръ, за якій платить робôтникови менше, нѣжь належить ся. А власне тая неоплачувана праця робôтника — се зыскъ капіталісты. Въ такій спосôбъ капіталіста, хочь ничь не працюе, приходить до богацтва коштомъ тяжкои працѣ робôтника. Богатѣе длятого тôлько, що въ его рукахъ средства вытворюваня (продукціи).

Платня робôтника.

Робôтникъ за свою працю дôстае тôлько часть платнѣ, а нѣколи цѣлу. Звычайно дôстае тôлько, кôлько ему конче треба, щобы мôгъ выживити свою родину и дальше робити на капіталісту. Больше рѣдко коли платить, єли не менше. Що робôтникъ также чоловѣкъ и мае свои потребы, що мусить вбрати себе та родину, давати дѣти до школы, забавитись, жити по людски и т. д. — се нѣкого не обходить. Крôмѣ того машина выпирае чимъ разъ бôльше працю людску, обнижае зарôбки, втягае до роботы жѣнки и дѣти, бо праця стала лекшою и не потрѣбуе силы та спрыту, бо машина робить, а людина лишь помагае ей. Працю одного дня, на котру давнѣйше треба було кôлькадесять здоровыхъ та сильныхъ рукъ, робить днесь машина въ короткôмъ часѣ при помочи пару жѣнокъ або дѣтей, отже дорослый мущина зôставъ выпертый. Щобы тому зарадити, робôтники стали орґанізувати ся, бо въ купѣ можуть добити ся бôльшои платнѣ и скороченя дня працѣ.

Чи може бути згода мѣжь робôтникомъ а капіталістомъ?

Нѣ. Не може бути бесѣда о згодѣ тамъ, де интереса обохъ сторôнъ розходять ся. Капіталіста хотѣвъ бы зъ працѣ робôтника вытягнути якъ найбôльшій зыскъ и то танымъ коштомъ; а робôтникъ знову жадае за свою працю бôльшои платнѣ, бо вôдчувае, що того вартъ. Тому мѣжь обома вôйна. Въ кождôй вôйнѣ выграе той, хто сильнѣйшій. Сильнѣйшій — безъ сумнѣву — есть капіталіста. Отже нынѣшнй вôдносины засуджують робôтника зъ горы на надмѣрну працю и лихій заробокъ.

Резерва робôтнича.

Днесь жіе маса робôтникôвъ середъ великои нужды и стоить передъ голодовою смертію, бо не мае занятя. Отже тй безъ занятя робôтники творять »робôтничу резерву«, котра малѣе єли часы лѣпшй и робота йде; а взростае, єли часы гôршй фабрики »штапують« або наступить »кріза« (часове банкроцтво). Та резерва робôтнича обнижае платню робôтника, бо зъ конечности продае танше свою силу. Тымъ то »вôльный« робôтникъ маесь пôдъ певнымъ взглядомъ днесь гôрше, якъ въ давнинѣ невôльникъ. Невôльникъ въ давнинѣ не журивъ ся завтромъ, бо знавъ, що панъ его не дасть ему згинути зъ голоду, а вôльный робôтникъ не може днесь й тымъ потѣшитись, бо зъ рôжныхъ причинъ вôдъ него незалежныхъ може стратити роботу кождои хвилѣ, а таке примусове безроботе спроваджуе голодъ и нужду.

Капіталіста нищить промысловця.

Капіталісты воюють не лишь зъ робôтниками, але також взаимно мѣжь собою. Та взаимна борба зве ся конкуренція. Кождый хотѣвъ бы якъ найбôльше заробити и знищити противника. Побѣдоносно выходить зъ тои борбы той, котрый потрафить вытворювати (продуковати) товаръ якъ найтанше. Котрый же се потрафить? Той, котрый мае великй фабрики, лѣпшй машины и бôльше грошей. Бѣдный ремѣсникъ або промысловець не може рôвнатись навѣть зъ фабрикантомъ панкомъ, отже упадае. Промысловець выпружуе всѣ свои силы, не мае спочинку нѣ въ день нѣ въ ночи, не знае недѣлѣ анѣ свята, знае тôлько, що треба працювати и працюе, працюе и працюе, доки не плюне на свою самостôйнôсть и пôде продавати свою силу разомъ зъ робôтниками. А свѣжій вынахôдъ, то вже чисто надсподѣвана руина въ житю промысловця. Зъ тысячôвъ примѣрôвъ выстарчить той оденъ: коваль — примѣромъ — мôгъ при 13 годиннôй роботѣ выробити денно 2 тысячь цвяхôвъ, то машина днесь за 8 годинъ денно выробить 500 тысячь цвяхôвъ. Всьо то робить капіталъ, котрый есть спôльнымъ ворогомъ и робôтника и промысловця ремѣсника и хлопа. Вôдношене его днесь таке, що робôтникови приносить нужду, нищить промысловця, а хлопа пхае въ лихву.

Яка-жь причина тыхъ вôдношень.

Зъ того, що мы до теперь сказали, выходить ясно, що причиною тыхъ гôркихъ часôвъ нынѣшныхъ есть лихій устрôй нынѣшный. Капіталісты — се одна часть суспôльности, они мають машины, фабрики, копальнѣ, землю; — словомъ средства продукціи. Тому решта робучои людности есть здана на ихъ ласку и неласку. Зъ працѣ люду они тягнуть щоденно величезнй зыски, пôдчасъ коли той людъ робучій то е робôтники, хлопы и ремѣсники терплять нужду и примирають голодомъ.

(Дальше буде).

Пôдъ землю.

(Зô знаменъ Пенсильваніи.)

Вже трублять на сему — вже день розпочавъ ся,
До майнôвъ скликають працюючій людъ;
Оденъ вже збираесь и другій зôбравъ ся,
А зъ жѣнкою третый и дѣтьми працавъ ся
И спѣшить пôдъ землю, на працю, на трудъ.

Вже йдуть до роботы самотно й купками,
У рукахъ »динерка«, въ одежи мовъ чадъ...
Где глянь, выникають всѣма улицями,
А по кождôмъ видно, що бе ся гадками,
Задуму, непевнôсть чи верне назадъ?...

Сава Чернецкій.

НОВИНКИ.

— Памятайте на „Руско-Народный Дôмъ Еміґраційный въ Америцѣ“ и высылайте жертвы до касієра пôдъ адресою: Mr. John Parylak, 436 East 76 st., New York City, а заразомъ увѣдомѣть о тôмъ секретаря пôдъ адресою: Mr. K. Kirczov, 102 Morris Str., Jersey City, N. J.

Комітетъ.

— **Наука** и перестерога для членôвъ „Р. Н. Союза“. Дня 9. августа с. р. померъ несподѣвано въ Jersey City б. п. В. Вахновскій, родомъ зъ Устя руского, пов. горлицкого, въ Галичинѣ. Покойный належавъ черезъ чотыри роки до братсва св. Петра и Павла, и до »Союза«, але черезъ недбальство переставъ вôдъ чотырохъ мѣсяцѣвъ платити до обохъ товариствъ членскй вкладки и теперь его жена замѣсть 800 доляровъ не достане нѣчого. Статутъ »Союза« говорить выразно: хто до трехъ мѣсяцѣвъ не заплатить членской вкладки, — недôстане посмертного. Нехай члены »Союза«, мотають собѣ добре на вусъ и нехай имъ вôдлетить охота такожь такъ дѣлати!

— **Страты** Анґліи въ полудневôй Африцѣ суть такъ великй, що въ жаднôй вôйнѣ, не трафляло ся еи до сего часу щось подôбного. Дня 1-го юлія с. р. оголосило англійске министерство войны прилюдно ей страты, а представляють ся они такъ: раненыхъ, забитыхъ и загиненыхъ есть 2.055 офіцирôвъ и 33,150 жовнѣрôвъ, а 45.795 жовнѣрôвъ и офіцирôвъ суть не здôбными до войсковои службы, бо лежать по шпиталяхъ и. т. п. Загаломъ страты Англіи треба обчисляти на 81.000 людей.

— **Жебраки** обрабували недавно въ Вильнѣ одну богату паню. Приѣхала она тамъ, на вôдпустъ и замѣстомъ роздавала жебракамъ милостиню. Три жебраки однакъ не вдоволили ся тымъ даткомъ и выглядѣвши, що нѣкого не видно, кинули ся на ню, заткали уста, а запровадивши до недалекого лѣса, привязали до дерева и обрабували до чиста. О денъ селянинъ пôдглянувъ се, давъ знати власти, а та арештувала всѣхъ трехъ „божихъ старцѣвъ“.

— **373** подорожныхъ, котрй плыли кораблемъ „White Star Line Co. до Ню Йорку, наѣли ся немало страху. Пôдчасъ плавбы, посередъ широкого моря, повставъ въ переднôй части корабля огонь и не могли его придусити цѣлыхъ три дни. Мѣстили ся тамъ самй дорогй товары и кажуть, що страты зъ тои причины великй.

— **Новый** выбуховый матеріялъ вынайшовъ италійскій полковникъ Орнаріе де Канелѣ. Зове ся той матеріялъ космосъ, е 20 разôвъ сильнѣйшій вôдъ динамиту, а найтвердшй скалы розрывае на муку.

— **Федьо Голубъ,** родомъ зô Скородного, пов. Лѣско, Галичина, котрый працювавъ при цементовни въ Норѓгамптонъ, Па. и заощадивъ собѣ $400.00, але не давъ ихъ до банку тôлько тримавъ при собѣ тай дня 5. серпня с. р. хтось его обôкравъ, не лишивши анѣ цента, якъ той спавъ въ пивници (бо вôнъ робивъ на нôчь), а власно въ той самъ часъ вôдбувалось весѣля въ тôмъ домѣ, где Федьо бувъ на бордѣ.

— **Неосторожность** зъ и фтою привела знову одну особу на небеспеченьство въ Нортгамптонъ, Па., а то: Гриць Паленьскій зъ Репедѣ, пов. Сянокъ, Галичина, запалявъ дрова въ ечп за помочію нафты, при чôмъ заялась нафта въ ґальонѣ вôдтакъ вся одежа на Грицю, що ледви зъ бѣдою удалось здушити огонь. Попареный лежить теперь въ шпиталю въ Алентовнъ, Па. — вôнъ мае жѣнку и дѣти. Се друге нещасте постигло того чоловѣка, бо передъ чотырма роками вôдтяла ему стріткара ногу въ Маганой Плейнъ, Па., черезъ що неспособный вже бувъ до роботы и теперь живъ тôлько зъ того, що утримувавъ бурдинґерôвъ. Вôнъ належить до двохъ брацтвъ въ Маганой Плейнъ, Па. и есть членомъ »Соединенія«.

— **Новый** мôстъ за 60 міліонôвъ доларôвъ мають незадовго зачати будовати на рѣцѣ Гудзонъ межи Ню Йоркомъ 59 улиця а Ґутенберґомъ, Н. Дж. Вôнъ буде 2730 стôпъ довгій, а 80 широкій, отже и довшій и ширшій вôдъ бруклиньского моста. Фундаменты будуть 170 стôпъ пôдъ водою.

— **Двайцять пять** міліонôвъ доларôвъ буде коштовати того року выбôръ нового президента Спол. Державъ и то републиканьску и демократичну партію разомъ. Поѣде аґітовати 8.000 головныхъ бесѣдниковъ на цѣлый мѣсяць и они достануть 5 міл. дол., а другй дôстануть 4 міл. Друки, вôдозвы, вынаймлене галь и т. д. будуть коштовати до 8 міліонôвъ дол., а решту обернуть партіи на закупно голосôвъ, подôбно якъ въ старôмъ краю »хрунѣвъ« куповано.

— **Посуха** панувала въ Галичинѣ и Буковинѣ до кôнця юнія, почôмъ прійшли зливы, грады и бурѣ такъ, що многй рѣки повыливали и наробили немало шкоды. Жита потерпѣли въ наслѣдокъ посухи и градôвъ, пшениця накла и рѣдка, такъ само и вся друга ярина. Овесъ буде досыть добрый, кукурудза и ленъ середнй; сѣна дуже лихй, виноградъ спôзнивъ ся, але за се картофлѣ (бандурки) майже всюды удались.

— **Потовкло** въ майнахъ на Jessup, Pa. двохъ Русинôвъ зъ угорскои стороны, въ четверъ о 3-ôй г. пополудни. Ихъ имена: Иванъ Сивакъ и Петро Сухій. Першого зъ нихъ взяли до шпиталю въ Скрентонъ, Па., другій лежить дома. Ив. Сивакъ, 17 лѣтный хлопець не належавъ нѣгде; П. Сухій є членомъ бр. Сошествія св. Духа и »Соединенія«.

— **Комісаръ** працѣ Wright пише, що наколи давнѣйше коштувало 408 доларôвъ выроблене 100 паръ чоботъ, то теперь, коли вынайдено новй машины, коштує лишь 38 доларôвъ.

— **2**-го октобра с. р. вôдбуде ся зъѣздъ польскихъ соціялістôвъ въ Buffalo, N.Y.

— **Зъ** Shamokin, Pa. доносячь намъ, що сеи осени и зимы копальнѣ угля будуть правдоподôбно робити по 8 годинъ кождого дня.

— **Коло** Патерзонъ, Н. Дж. збили ся стріткары; 5 людей остало раненыхъ.

— **Турки** помордували 200 Армянъ въ Азіятицкôй Турціи и спалили село Спабанкъ.

— **Трехъ** краянôвъ вертало 14. августя, зъ пейдою зъ Pleasant Unity, Pa. до Ґрінсбурґу. На дорозѣ застали ихъ 3 анґлики и зажадали вôдъ нихъ грошей, а коли тй взборонялись, Анґлики забили А. Канюка, а Ю. Цетина покалѣчили майже на смерть. Потôмъ вôдôбрали вôдъ нихъ грошѣ.

— **Великй** бурѣ були въ унґварскôй и земплинскôй столици, понищили засѣвы и наробили много другои шкоды.

— **Вже** спôймали злодѣя, що кôлька днѣвъ тому назадъ обôкравъ тренъ ѣдучій до мѣста Columbus въ Огайо, забравши межи 10 а 40 тысячь долярôвъ зъ сейфу, що бувъ въ експресовôй карѣ и замордувавъ чоловѣка, що пильнувавъ тыхъ грошей. Злодѣй сей зве ся Charles Ferrel. Лишь 1000 долярôвъ вôдôбрано вôдъ него. Спôльники еще не полапанй.

— **Bryan**, кандидатъ на президента, буде мати бесѣды въ стейтѣ ню-йорскôмъ въ мѣсяцю сентембрѣ и окторбѣ.

— **Лігайскій** трейнъ наѣхавъ, коло Slatington, Pa., на величезный вôзъ, въ котрôмъ 25 людей вертало зъ похорону. Лишь 3 людей вышло здоровыми. 14 остали забитй на мѣсци, решта тяжко покалѣченй.

— **Девадъ** Паша, давнѣйшій великій везиръ турецкій, померъ.

— **Въ** Италіи межи Римомъ а Флоренціею выколѣѣвъ ся тренъ. 12 людей убитыхъ, 40 покалѣченыхъ.

— **Liebknecht**, звѣстный нѣмецкій соціялістъ, померъ въ Charlottenburg. Пріятель робучого люду и непростимый ворогъ его вызыскувачôвъ, нараженый бувъ вôнъ на рôжнй переслѣдованя и арешты. Тй однакъ не потрафили зломити его, нѣ за колебати его вѣры въ тй идеалы, котрымъ посвятивъ цѣле свое житє. Вôнъ умеръ маючи 75 лѣтъ.

— **Амiръ** Афґаністану почавъ мобилизувати свои войска. Кажуть, що вôнъ хоче перейти границю и вдарити на Россію.

— **Велика** фабрика въ New Kensington, Pa. зôстала дуже ушкоджена сильнымъ вѣтромъ. Шкода выносить около $100.000.

— **Въ** будынку ню-йорскои паровои компаніи пукла пайпа, черезъ що пара 3 людей зварила на смерть а 4 сильно попарила.

— **Морскій** капитанъ Fr. Jerome уратовавъ за свого вѣку житє 1000 людямъ.

— **Найстаршій** чоловѣкъ въ Пенсильваніи F. Hoffman, що живъ 105 лѣтъ, умеръ.

— **На** голодуючихъ въ Индіи (Азія) привaтнй люде жертвовали $200.000.

— **Въ** Патерзонъ, Н. Дж. велика бѣда. Около 30 тысячь робôтниковъ остало безъ роботы, а бôльше якъ 250 шовковыхъ (silk) фабрикъ, що пару рокôвъ назадъ робили день и нôчь — стоять замкненй, або роблять лишь три чверти часу. Причиною сего є надпродукція, конкуренція а и спроваджене великои силы шовковыхъ выробôвъ зъ Японіи.

— **Въ** мѣстѣ Айова, въ Loisiana стейтѣ, выколѣѣвъ ся тренъ. Многй люде зôстали забитй и покалѣченй.

— **Трехъ** страйкерôвъ, що робили давнѣйше на стріткарахъ заарештовали въ Ст. Луісъ, Мо. за се будьто бы они уживали динамиту для высаджуваня шинъ въ воздухъ.

— **Въ** Рускôй Волѣ, Шариска столиця и Снинѣ, земпл. столъ. огнѣ наробили немало бѣды.

— **»Соединіе«** мало 28. Мая с. р. 8460, а 31. Юлія тогожь самого року 8456 членôвъ.

— **Послѣдноп** середы били въ Ню Йорку бѣлй чорныхъ (ніґрôвъ) въ наслѣдокъ чого 60 сильно покалѣченыхъ чорныхъ пôпало до шпиталю.

— **Баль** на доходъ рускои школы въ Jessup, Pa., буде дня 3-го сентембра въ гали Ив. Мирмака. Вступъ 15 цт.

— **Сполучей** Державы замовили въ Chicago два міліоны фунтôвъ мяса для войска на Филиппинахъ и въ Чайнѣ. Мясо мае бути достарчене въ протягу 30 днѣвъ.

— **Посвячене** гр. к. церкви въ Wilkes Barre, Pa. вôдбудесь 3. сентембра.

— **За тайне** пôдроблюване горячихъ напиткôвъ, арештувала поліція 15. с. м. въ Олифантѣ Марцѣна Билѣну. Передъ тымъ удало ся было ему утечи зъ рукъ поліціи, але теперь заховали его вже въ безпечне мѣсце...

— **Въ** мѣстѣ Бостонъ пукла пайпа водяна та наробила шкоды на $75.000.

— **Американьскй** чорнй люде (ніґры) будуть мати вѣче въ Индіянополисъ 28. августа.

— **О.** Ал. Дзубай зъ Leisering, Pa. вôдъѣхавъ на короткій часъ до краю.

— **Компанѣчный** рускій сторъ заложивъ ся въ Passaic, N. J.

— **Въ** Mid Valley, коло Мт. Кармель, Па. справляли Поляки весѣле. Выпили около 40 кекôвъ пива. 20 ґалонôвъ виски и 25 ґалонôвъ вина. Понеже молодый бравъ весь трунокъ на тростъ а не мавъ чимъ заплатити, то жь по весѣлю утѣкъ зъ молодою и слухъ о нѣмъ загинувъ.

— **600** людей страйкує въ Northumberland каунти, що працювали для Beaver Brook Coal компаніи.

— **С. P.** Huntington умеръ лишивши 100 міліонôвъ маєтку.

— **Лайсенсъ** вôдôбрали двомъ салюністамъ въ Scranton, Pa., за те що продавали въ Недѣлю.

— **Въ** Парижи арештовано въ протягу двайнайцятъ мѣсяцѣвъ 4,000 злодіѣвъ а въ тôмъ числѣ одну грабнику и двѣ княгинѣ.

— **На** страшну хоробу, що зове ся джумою, вынайшовъ средство д-ръ Jersin. Будуть вôдъ теперь лѣкарѣ вщеплювати его въ людску кровъ, подôбно якъ то чинять зъ вôспою. Академія наукъ моральныхъ въ Парижи призначила для вынахôдця 3000 доларôвъ нагороды.

— **Зъ** нужды мусить по фабрикахъ Сполученыхъ Державъ працювати цѣлый міліонъ замужныхъ женщинъ.

— **Звертаємо** увагу нашихъ читателѣвъ на нынѣшный фейлетонъ.

— **Воздушна** труба вхопила въ Арабіи турму овець разомъ зъ двома пастухами и занесла ажь до Египту. Всѣ, мае ся розумѣти, по такій проѣздцѣ, знайшли ся въ чужôмъ краю безъ житя.

— **300** людей подало прошеня о другй паперы (ситизенскй) въ повѣтѣ Lackawanna, Pa.

— **Люде!** не держѣтъ грошей дома, або по жидахъ, але несѣтъ до банку, бо колись пожалуете.

— **Аґентами „Свободы“** зъ правомъ колектованя грошей суть:

Стефанъ Калакука, 125 Essex str., Jersey City, N. J.

Иванъ Бурштинъ, 106 Kail str., Buffalo, N. Y.

Василь Гришко, Box 3, Northampton, Pa.

Редакція.

ПОСМЕРТНИ ВѢСТИ.

Романъ Чура, родомъ зô Ждынѣ, пов горлицкого, въ Галичнѣ, замешкалый въ Jersey City N. J., членъ Р. Н. »Союза«, ч. гол. кн. 324, по довгôй и тяжкôй недузѣ закôнчивъ житє 10 августа б. р.

Вѣчная ему память.

ВСЯЧИНА.

Война въ остатнôмъ столѣтю.

Наше столѣтє (т. є. девятнайцяте), величаесь небувалымъ поступомъ, а зъ той причины охрестили его рôжными пôдхлѣбными именами, якъ столѣтємъ людяности, желѣзнымъ и т. п. Гôрко однакъ розчаруесь той, хто пôзнае лучше его исторію. Вôдъ 1801 року до теперъ точить ся вже въ Хинахъ 77-ма вôйна. Если возьмемъ на увагу, що декотрй зъ нихъ тягнули ся по кôлька и кôльканайцять лѣтъ, то не знайдемо року ба навѣть и мѣсяця, щобъ не точилась людска кровъ. Выходить зъ того, що цѣлый поступъ нашого столѣтя, вся его цивілізація пôшла черезъ когось фальшивою дорогою...

— **Найчемнѣйшій** народъ на свѣтѣ, се Японцѣ. Взглядомъ чужинцѣвъ заховують они слѣдуючй правила:

1. Не треба насмѣвати ся зъ чужихъ людей и не годить ся критиковати, анѣ ихъ рухôвъ, анѣ одежи.
2. Не вôдвѣдувати другого въ самъ обѣдъ або вечеру, але рано межи год. 9—12 або по полудни межи 4—6.
3. Коли приходить ся до чужого дому, треба передъ дверми вытерти зъ пороху черевики.
4. Чужому чоловѣкови подае ся руку ажь тогды, коли вôнъ самъ перше подасть.
5. Если до кого иде ся въ гостѣ, треба умыти ся, зачесати ся и убрати ся чисто.

Многимъ и зъ нашихъ людей придалось бы запамятати собѣ сй правила.

МУДРЫЙ ДОКТОРЪ.

Хорый: — Я прійшовъ до васъ, пане докторъ, о пораду, бо менѣ здаеся що я зачинаю сходити зъ розуму.

Докторъ: — Такъ? але въ такôмъ разѣ прошу о 5 дол. на передъ то я сейчасъ пораджу.

— Въ Парижи 250 полѣцаѣвъ уживае байсиклѣвъ.

— **Дроты** телеграфічнй, котрыми вбрана нынѣ цѣла земля, (мовъ старый горпець) выносять 35,000 кільометрôвъ. Найдовшій зъ нихъ е той, що лучить Ню Йоркъ зъ Европою. Довгота его самого выносить 3250 миль морскихъ або 6000 кільометрôвъ, а важивъ такъ много, що чотыри величезнй кораблѣ ужито на его перевезене.

ПЕРЕЛЯКАНЙ ШКОЛЯРКИ.

Одного разу повѣдомивъ бувъ у Львовѣ оденъ пралатъ (канонѣкъ) женьску школу, що за пару днѣвъ прибуде на инспекцію. Тая школа стояла пôдъ зарядомъ монахинь, зъ котрыхъ найстарша учителька приготовляла дѣвчата, що якъ прибуде о. пралатъ, то мають встати и его такъ привитати: витаємо васъ высокопреподобный отче пралатъ. За два дни прибувъ дѣйстно о. канонѣкъ до школы, а дѣвчата переляклись зъ початку и такъ донего сказали „витаємо васъ высоколобный отче Пилатъ.“

РОЗУМНА ВÔДПОВѢДЬ.

Оденъ епископъ заѣхавъ до одного сельского священника и при обѣдѣ дуже выхвалявъ ту околицю, кажучи до тамошного душпастыря: »такій выглядъ варта 1000 зр.; тоє свѣже повѣтре варта другу тысячку, а тая добра вода еще одну тысячку варта«. Єсли тоє все вамъ преосвященный такъ подобало ся, то прошу вôдъ мене вôдкупити, а спродамъ за пôвъ цѣны.

— Хто змученый верне зъ роботы и напе ся зимного пива передъ ѣдженемъ, може легко достати въ серединѣ корчѣ и зъ заступдженя умерти за пару годинъ.

— Спати сейчасъ по ѣдженю есть дуже нездорово, понеже въ снѣ жолудокъ поволѣйше травить; коли чоловѣкъ въ руху, тогды и кровъ скорше циркулює (бѣгає) и жолудокъ лекше травить. Хто прійде зъ роботы, то повиненъ трохи вôдпочити, а потôмъ ѣсти.

— Оденъ французскій статистикъ обчисливъ, що половина зъ всѣхъ людей вмирає передъ 17-рокомъ житя; на 10,000 людей лишь одна особа дôживає 100-лѣтъ вѣку, а 60-лѣтъ дожіє лишь оденъ чоловѣкъ на кожду тысячку людей.

НЕПОРОЗУМѢНЄ.

Панѣ Б. приняла на службу сельску дѣвчину, що першій разъ прійшла до мѣста. Разъ каже до неи панѣ:

— Йди до рѣзника и подивись, чи мае свиньскй ноги?!

По кôлькохъ годинахъ служниця вертає назадъ.

— Ну и що-жь?

— Не моглямъ, прошу панѣ, видѣти, бо рѣзникъ черезъ цѣлый часъ анѣ разу не выйшовъ зъ-за ляды.

ДОБРА РАДА.

На директорôвъ и касієрôвъ по рôжныхъ банкахъ и касахъ »народныхъ« въ Галичинѣ повинно ся выбирати людей — безъ нôгъ.

Такй бо не могли бы нѣколи »дати ногамъ знати«...

— Русины дуже часто непотрѣбно ходять треками колѣйовыми.

— Дорогій приятелю, чи ты можешь менѣ пожичити 5 дол.?

— Та чому нѣ?

— Ну то если можешь, та пожичь.

— Ехъ, якій ты цѣкавый; прецѣнь ты пытавъ ся мене лишь чи я могу пожичити, и я сказавъ що могу, але ты цѣлкомъ не пытавъ ся, чи я пожичу тобѣ. Працѣнь межи »могу« а »пожичу« є велика рôжниця.

— **Всѣ нашй бизнесмены** повиннй оголоситись въ нашôй рускôй ґазетѣ »Свободѣ«, а люде повиннй лишь ихъ пôдтримувати. Рôвно жь нашй брацтва повиннй дати до »Свободы« имя свого брацтва повиннй дати имя свого предсѣдателя и секретаря, и такожь мѣсце где и часъ коли вôдбуваюгь ся мітинґи. Цѣна за такй оголошеня дуже низька. Пишѣтъ до редакціи а довѣдаетесь.

ДЛЯ НАШИХЪ ДѢТЕЙ.

EMERALDA'S SEARCH FOR HER FLITTER.

The little green fairy, whose other name was Emeralda, always wore green clothes. In winter she was snugly clothed in the skin of an old green grass snake which was a friend of hers. Snakes, as you know, often change their skins. Emeralda used to help the grass snake off with his coat, which was doing him a great favor, as a snake's skin is a very close fit. In summer, when the nights were chilly, Emeralda was at the height of fairy fashion in her yellow caterpillar boa. The boa was alive and very warm and comfortable about the neck. When Emeralda hired the caterpillar, he wanted to spin a cocoon, as his brothers were doing, but Emeralda persuaded him not to spin by agreeing to let him feed upon her oak leaf jacket. He ate this up in less then half a day, so you can see how many fresh green leaves the fairy had to keep on hand.

Poor Emeralda! She was unhappy so much of the time that between her and the showers drops were falling all day long. She was happy with her funny little baby the size of your teenty-weenty finger, but her husband, the janitor of the gnarled oak, had disappeared no one knew where.

Not even the rattlesnake knew. "It was only the other day that he went," sobbed Emeralda to this sympathetic friend. "He was walking along the fourth story limb, and I was on the ground gathering an acorn tea set. I called: 'Flitter! Flitter, dear!' But he didn't answer, and he hadn't fallen out of the tree, and, oh, dear, dear, dear, what shall I do?"

"Stop crying this instant!" answered the snake, humping his back that it might be a more comfortable seat for Emeralda. "There! Your baby is crying too. Give him to me and buy two tickets and a half for Wizard's glen. You and I are going on a journey, never mind where. We are going to find Flitter."

The rattler made himself into a warm, round nest, and Emeralda laid the screaming baby in its very center. The child stopped crying when the rattler offered him his rattle to play with.

Down at the stream the ticket man, who was a muskrat, gave Emeralda 2½ good sized pieces of honey in exchange for her quarter. In fairyland a quarter is the fourth part of anything you want. The muskrat wanted a piece of meadow flag, and this Emeralda soon brought him.

A fine large piece of a log came tumbling down the stream.

"Here's your ferry," growled the muskrat, diving into the rushing water and bringing the log to shore in his gleaming mouth. By this time the rattler had made his way to Emeralda. The baby lay asleep in a knot which the snake had twisted in his handsome brown and white body.

"As soon as you have eaten up your tickets I'll punch you," said the muskrat. "If you want to reach Wizard's glen by star time, you'd better hurry."

When the passengers excepting the baby, who had not waked up, had eaten their honey, the ticket man gave them each a smart little punch just under the spare rib with a twig he always carried. The rattler curled himself carefully on the ferry, Emeralda and the baby seated themselves among him—there were so many of him, you see—the muskrat cried shrilly, "All aboard!" (the ferry was a board, of course), and such a bobbing, dancing cruise you can't imagine for a moment.

Water spiders skated out of reach of this swift craft, which jumped waterfalls and followed swift currents just as a hound follows a hare.

"Oh, what a lovely merry go round!" giggled Emeralda when the boat whirled around and around a rock in midstream, finally bumping into it and staying fast.

"This is Wizard's glen," murmured the rattler, twisting his tail firmly about

FOLLOWED THE SWIFT CURRENTS AS A HOUND FOLLOWS A HARE.

the boat and throwing the other end of him to shore. "The bridge is ready," said that end of him. "I am glad you have stopped crying, Emeralda. Over there," we went on, "is the great twisted oak, and on its fifteenth story dwells the weirdest, wisest wizard in the world. We will ask him where Flitter is, and I am sure he can tell us." Emeralda and the baby had crossed over the bridge, and the rattler was drawing the rest of him to shore.

The great twisted oak was, oh, so mighty, so high, so far around. A knobby place low down on one side of it was a door. On this the snake knocked with his rattle. Creak, creak. The door opened, and in the darkness glowed two large green eyes. Emeralda said, "Oh!" The eyes belonged to the sentinel owl, who heard the story of Flitter.

"Come in and take the elevator," squeaked the bird. "You are fortunate to call during the wizard's office hours."

The elevator was a big black squirrel, who spread out his tail that Emeralda might sit upon it. The rattler was too big to ride, so crawled up the tree shaft as best he could. Firefly electric lights blinked brightly on the walls. At the fifteenth story was a little house built among the branches, and here lived the weirdest, wisest wizard in the world.

"IF HE HAS GONE AWAY, HE IS NOT WHERE HE WAS."

"Turn!" he was commanding as the passengers entered the dimly lighted room. A bright yellow snake from India turned with his tail the page of a huge book which the wizard was reading.

"Come in," said the wise man in a faraway voice. "My friends, do you know what I am doing? I am reading backward the Book of Happenings. No one else would think of reading it backward. Do you know why I do so? So that I can tell what happened the day before the day before yesterday. Most wizards like to know what is going to happen. You see, I'm different. What can I do for you, Emeralda?"

"How do you know my name?" she asked him.

"Because," replied the wizard, drinking from a golden bowl, "I heard the rattlesnake call you by that name when you came through the door."

"Wonderful!" exclaimed the rattlesnake and Emeralda at the same moment.

"And you have come to see me that you may learn whether or not it is so."

"That is true, O wise one," answered Emeralda. "I want to know whether it is so that—oh, dear!—that my dear little husband Flitter will never come back."

"Dear child, if he has gone away he is not where he was. Nor can he be there until he goes back to where he was before."

"Oh, how much better I feel to know that," said the little fairy, smiling. "How can you know so much?"

"Oh, you see, it would not do for every one to be wise, for if every one were as wise as every one else, why, we would all be stupid. But about Flitter. If you want to find him, look for him."

"Yes; thank you, O wise one."

"And after you have found him he will not be lost."

"No, O wise one. How can I thank you enough for telling me so?"

Emeralda and the rattler went home on the back of Reynard the fox, and they found Flitter in just the place the wizard had told them he was—in the place where he was not when he disappeared.

Now, where do you suppose that was?

Oh, what a wise, wise wizard!—Vincent Van Maater Beede in New York Herald.

Feeding a Skeleton.

Dr. McTavish of Edinburgh was something of a ventriloquist, and it befell that he wanted a lad to assist in the surgery who must necessarily be of strong nerves. He received several applications, and when telling a lad what the duties were, in order to test his nerves, he would say, while pointing to a grinning skeleton standing upright in a corner:

"Part of your work will be to feed the skeleton there, and while you are here you may as well have a try to do so."

A few lads would consent to a trial, and received a basin of hot gruel and a spoon. While they were pouring the hot mass into the skull the doctor would throw his voice so as to make it appear to proceed from the jaws of the bony customer, and gurgle out:

"Gr-r-r-gr-h-gh! That's hot!"

This was too much, and, without exception, the lads dropped the basin and bolted. The doctor began to despair of ever getting a suitable helpmate, until a small boy came and was given the basin and spoon. After the first spoonful the skeleton appeared to say:

"Gr-r-ruh-r-hr! That's hot!'

Shoveling in the scalding gruel as fast as ever, the boy rapped the skull and impatiently retorted:

"Well, jist blow on't, ye auld bony!"

The doctor sat down on his chair and fairly roared, but when the laugh was over he engaged the lad on the spot.

Size of the Sun.

The sun is so vast that if it were a hollow ball the moon could revolve in the orbit which it now follows and still be entirely inclosed within the sun's interior. For every acre on the surface of our globe there are more than 10,000 acres on the surface of the great luminary.

Вôдозва баксерôвъ*) въ стихахъ.

Переклавъ зъ New York Journal О. Прозора.

Боги помагають баксерамъ,
Патріотичнымъ Дружнымъ воякамъ,
Бо »Чужоземнѝ Чорты« безпокоять »Середне Королѣвство«;
Намовляють людей, щобъ приняли ихъ вѣру,
Вôдвертались вôдъ Неба плечима,
Непочитали богôвъ, забули своихъ предкôвъ,
Мущины, щобъ не сповняли людскихъ обовязкôвъ,
А жѣнки вôддавались чужолоству.
»Чужоземнѝ Чорты« не вôдъ людей походять.
Єсли-жь вы не вѣрите,
Приглянътесь лишень добре,
Що очи всѣхъ »Чужосторонныхъ Діяволôвъ«, сипавѝ**).
Дощъ нейде,
Земля засыхає,
Бо церкви спиняють Небо,
Боги розсердились,
Добрѝ духи въ досадѣ.
И однѝ и другѝ сходять зъ гôръ, щобъ голосити сю науку,
(Се не поголоска).
Бôй на кулаки не буде безъ корысти,
Вôдмовляючи молитвы и голосячи чародѣйнѝ слова,
Налѣть жовтѝ, писанѝ молитвы,
А свѣтѣть пахучѝ палички,
Щобы призвать богôвъ и добрыхъ духôвъ зô всѣхъ печеръ.
Боги выходять изъ печеръ,
И духи сходять зъ гôръ,
Щобы помочи людскимъ тѣламъ практикувати въ бою на кулаки,
А скоро всѣ воєннѝ приготованя будуть готовѝ
И тактика выучена,
Тогды не трудно буде выкорѣнити »Чужосторонныхъ Чортôвъ«.
Таскайте на бôкъ рельсы желѣзниць,
Вытягайте телеґрафичнѝ стовпы,
А сейчасъ потôмъ нищѣть кораблѣ.
Велика Франція
Похолоне вôдъ страху и впаде на дусѣ,
Анґлія и Россія певно розбѣжать ся;
Нехай »Чужоземнѝ Чорты« будуть всѣ убитѝ,
А вся гарна имперія династіи великого Чінґа нехай на всегда процвѣтає!

*) Була розлѣплена на стѣнахъ въ Тіен-Тсинъ и Пекінъ.
**) Хинчики представляють собѣ чорта зъ сипыми очима.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.